

Opinnäytetyö (AMK)
Esittävän taiteen koulutusohjelma
Tanssin suuntautumisvaihtoehto
2015

Sari Hovi

TAITEEN PERUSOPETUKSEN ERIKOISKOULUTUSRYHMIEN MERKITYS TANSSIN OPPIMISESSA



OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Esittävän taiteen koulutusohjelma | Tanssin suuntautumisvaihtoehto

2015 | 32 sivua

Ohjaaja Tarja Yoken

Sari Hovi

TAITEEN PERUSOPETUKSEN ERIKOISKOULUTUSRYHMIEN MERKITYS TANSSIN OPPIMISESSA

Tämä tutkielma on kirjoitettu osana tanssinopettajan tutkinnon (AMK) opinnäytetyökokonaisuutta. Taiteellinen osa opinnäytetyöstä on soolokoreografia Friski myättäst. Teos lukeutui toukokuussa 2015 Turun Taideakatemian Köysiteatterissa järjestetyn Köydet irti! – festivaalin ohjelmistoon.

Kirjoitetun osan lähtökohtana oli tutustua erikoiskoulutusryhmien toimintaan ja saada selvyttä, miksi ryhmiä perustetaan tanssikouluihin. Kirjoittaja pohtii myös kilpailun esiintymistä tanssin harrastamisessa ja ryhmähengen merkitystä aktiivisessa harrastustoiminnassa.

Teksti pohjautuu pääosin kirjoittajan tekemiin haastatteluihin ja kyselyihin, kirjoittajan omiin kokemuksiin ja pohdintoihin sekä Opetushallituksen säädöksiin taiteen perusopetuksesta. Tekstissä käsitellään taiteen perusopetusta yleisesti, mutta myös tanssin alalle kohdennettuna.

Aluksi kirjoittaja perehtyy tanssin koulutusmahdollisuuksiin Suomessa ja käsittelee taiteen perusopetuksen eri osa-alueita. Seuraavaksi kirjoittaja syventyy erikoiskoulutusryhmiin haastattelujen ja omien pohdintojen kautta, ja käsittelee muun muassa ryhmien hyötyjä ja haittoja. Lopuksi kirjoittaja tarkastelee kilpailuhenkisyyden ja ryhmähengen vaikutuksia miettiessään kilpailun esiintymistä tanssin harrastajien keskuudessa.

ASIASANAT:

Taidetanssi, tanssin erikoiskoulutusryhmät, kilpailu

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Performing Arts | Department of Dance

2015 | 32 pages

Instructor Tarja Yoken

Sari Hovi

THE SIGNIFICANCE OF SPECIAL INTENSIVE DANCE TRAINING GROUPS IN BASIC ART EDUCATION

This study is written as a partial fulfillment of the Dance Teacher Degree, at the Turku University of Applied Sciences. The artistic choreographic part of the degree is a solo performance work called "Friski myättäst" ("Brisk tailwind"). It was a part of the Köydet Irti!-festival May 2015 at the Turku Arts Academy's Köysiteatteri.

The basis of this research was to get to know the work of Special Intensive Dance Training Groups and clarify, why these groups exist in hobby dance schools. The writer also ponders how competition appears in dance and how the team spirit affects the active hobby courses.

The text is mainly based on the interviews and research made by the writer, the writer's own experiences and deliberations and regulations of the basic education in the arts made by the Finnish National Board of Education. The text explores the basic education in the arts generally, but also focuses upon dance on its own.

At first the writer orientates herself to the dance education possibilities in Finland and explores the different fields of the basic education in the arts. Next the writer goes deeper into the Special Intensive Dance Training Groups through the interviews and her own speculation and examines among other things the advantages and the disadvantages of those groups. In the end the writer reflects about the influences of competitiveness and team spirit, while thinking about the existence of competition among dance students.

KEYWORDS:

Performing dance, special intensive dance training groups, competition

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 KOULUTTAUTUMINEN TANSSIN KENTÄLLÄ	6
2.1 Tanssin opiskelu Suomessa	6
2.2 Taiteen perusopetus	10
2.3 Erikoiskoulutusryhmät ja niiden historiaa	12
3 ERIKOISKOULUTUSRYHMÄT KÄYTÄNNÖSSÄ	16
3.1 Oppilaiden mielipiteitä tanssin harrastamisesta	18
3.2 Pääsykokeet ek-ryhmiin	19
3.3 Syyt ek-ryhmien muodostamiseen	21
3.3.1 Ek-ryhmiin hakeutuvat harrastajat	21
3.3.2 Ek-ryhmien hyötyjä ja haittoja	23
4 KILPAILU TANSSIN HARRASTAMISESSA	26
5 LOPUKSI	30
LÄHTEET	32

LIITTEET

- Liite 1. Kysely oppilaille
- Liite 2. Kysely ek-ryhmän oppilaille

KUVAT

Kuva 1. Tanssin koulutusjärjestelmä Suomessa.

1 JOHDANTO

Kirjallinen osio opinnäytetyöstäni käsittelee erikoiskoulutusryhmien merkitystä tanssin oppimisessa. Tavoitteenani on löytää näkökulmia siihen, ovatko erikoiskoulutusryhmät hyödyllisiä, miten niissä tanssiminen vaikuttaa harrastajiin ja miten oppiminen eroaa tavallisesta ryhmästä. Haluan selvittää pitäisikö jokaisen tanssikoulun tarjota mahdollisuutta erikoiskoulutukseen. Tarkastelen asiaa sekä oppilaan että opettajan näkökulmasta. Erikoiskoulutusryhmät (tästä eteenpäin ek-ryhmät) tarjoavat mahdollisuutta useampiin viikkotunteihin, esiintymiseen ja kilpailamiseen motivoituneille ja lahjakkaille tanssin harrastajille. Ek-ryhmiä on nykyisin jo useissa tanssitaiteen perusopetusta tarjoavissa tanssikouluissa, mutta myös muissa tanssikouluissa.

Aluksi perehdyn hieman tanssin koulutusjärjestelmään ja sen eri osa-alueisiin Suomessa. Valotan myös taiteen perusopetusta, kerron mitä se on, mistä se koostuu ja miten tanssikoulut voivat tarjota sitä. Käytän lähteenä Opetushallituksen (myöhemmin OPH) säädöstä taiteen perusopetuksesta ja tanssinopettajien haastatteluja tuomaan tanssikoulujen näkökulmaa asiasta..

Itse en ole tanssinut ek-ryhmässä, joten päätin tutustua ek-toimintaan haastatteleamalla sekä oppilaita että opettajia saadakseni monipuolisen käsityksen eri tahojen ajatuksista. Vertailin myös saman ikäisten ei-ek-ryhmässä tanssivien kokemuksia ek-ryhmäläisten kokemuksiin. Kyselyn avulla selvitin, miten ek-ryhmään haetaan ja miten ek-ryhmässä olo vaikuttaa muuhun elämään.

Lopuksi selvitän kilpailun ilmenemistä tanssissa. Esiintyykö sitä ja miten se vaikuttaa harrastamiseen. Pohdin myös ryhmien eriyttämisen hyötyjä ja haittoja, kelle eriyttäminen sopii ja pitääkö olla tietynlainen, että pystyy harrastamaan ek-ryhmässä.

2 KOULUTTAUTUMINEN TANSSIN KENTÄLLÄ

Opinnäytetyöni käsittelee tanssitaiteen perusopetuksen erikoiskoulutusryhmien merkitystä tanssin opiskeluun, jolloin pääasialliset käsitteet kirjoituksessani ovat erikoulutusryhmät, taiteen perusopetus ja tanssikoulujen toiminta näiden asioiden ympärillä. Kirjoittaessani tanssista tarkoitan taidetanssia, jonka näen esittävänä tanssina, johon lukeutuvat esimerkiksi baletti, nyky- ja jazztanssi, steppi sekä street-lajit.

2.1 Tanssin opiskelu Suomessa

Suomessa tanssialaa voi ammattimaisesti opiskella toisella asteella, ammattikorkeakouluissa sekä Taideyliopistossa. Vaikka Suomi on melko pieni maa, tanssin ammatillista koulutusta on tarjolla monipuolisesti. Toisen asteen koulutusta tarjoavat konservatoriot, ammatti- ja urheiluopistot sekä Suomen Kansallisoopperan balettioppilaitos. Näistä kouluista opiskelijat valmistuvat tanssijan ammattiin suuntautuen pääasiallisesti joko balettiin, jazz- tai nykytanssiin tai kansantanssiin. Konservatoriot sijaitsevat Turussa ja Tampereella. Muut tanssialan peruskoulutusta tarjoavat koulut ovat Lapin urheiluopisto Rovaniemellä, Suomen Kansallisoopperan balettioppilaitos ja Keskuspuiston ammattiopisto Helsingissä ja Pohjois-Karjalan ammattiopisto Outokummussa. (Tanssin tiedotuskeskus 2014.)

Tanssinopettajan (AMK) tutkinnon voi suorittaa Turussa, Oulussa ja Kuopiossa, joiden lisäksi Jyväskylän ammattikorkeakoulussa voi suorittaa tanssiopettajan pedagogiset opinnot (Tanssin tiedotuskeskus 2014). Vaikka kaikista kolmesta AMK:sta valmistuu tanssinopettajia, painotus tanssilajien ja muiden aineiden välillä on erilainen. Ylitarjonta tanssinopettajien kentällä ei ole kasvanut liian suureksi, kun opettajien osaaminen on jakautunut eri lajien kesken ja aloituspaikkamääriä on rajoitettu eri vuosille. Nähtäväksi jää, miten muutos vuosittaiseen oppilaiden sisäänottoon vaikuttaa tanssinopettajien työllistymiseen. Street-lajien opettajaksi ei Suomessa pysty ainakaan vielä kouluttautumaan, vaan lähin koulu,

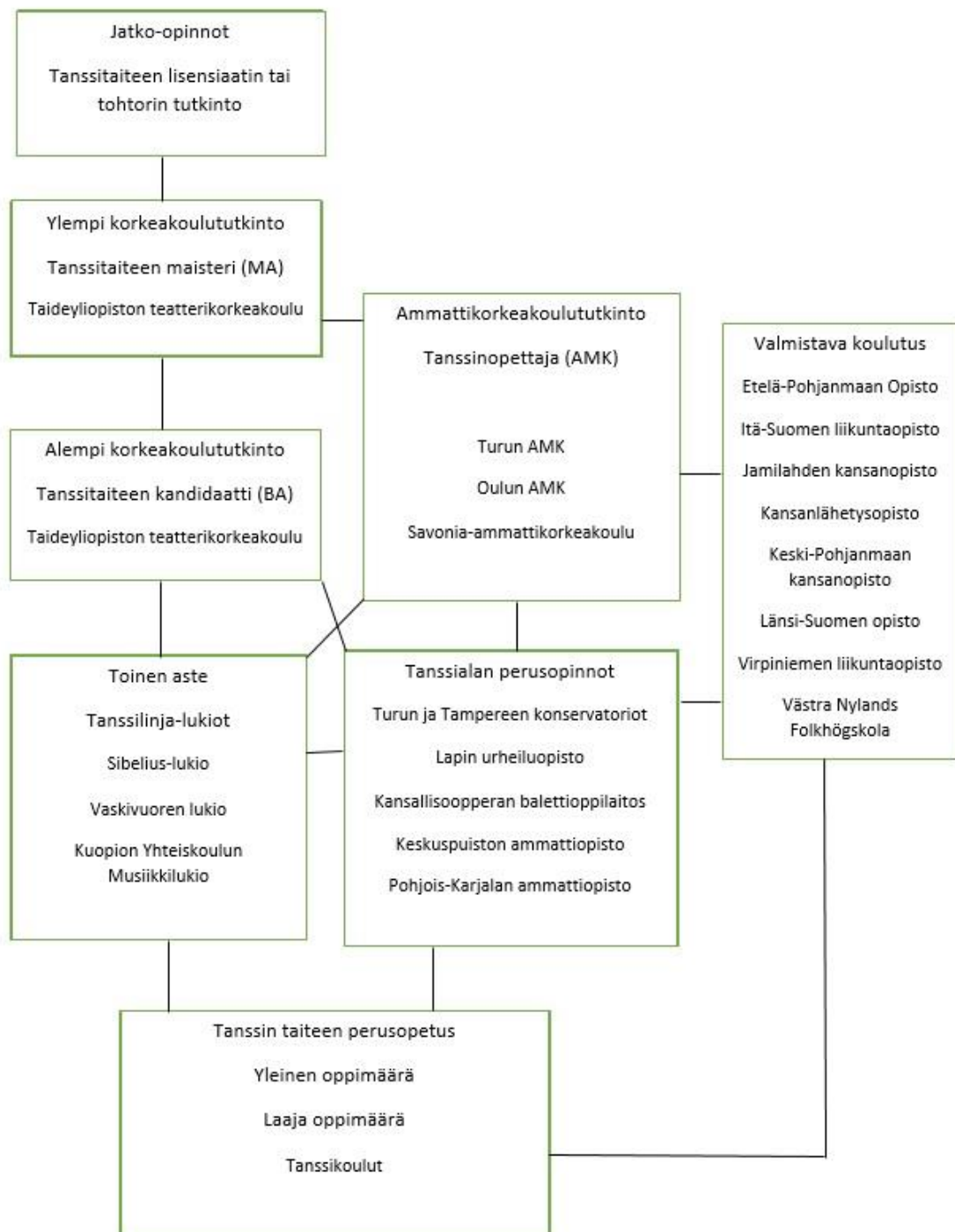
jossa voi saada street-opettajan pätevyyden on Tukholman Dans och Cirkushögskolan (DOCH).

Oulun AMK:ssa koulutetaan tanssiopettajia showtanssin, kansantanssin, klassisen baletin tai paritanssin aloilla. Turun AMK:ssa opiskelijat eivät erikoistu tiettyyn lajiin, vaan he saavat tietämystä klassisesta baletista sekä nyky- ja jazztanssista. Kuopiossa voi pääalajikseen valita joko klassisen baletin, nyky- tai jazztanssin. Tanssinopettajan koulutus on nelivuotinen ja laajuudeltaan 240 opintopistettä. (Tanssin tiedotuskeskus 2014.)

Ainoa taidekorkeakoulu Suomessa, jossa on mahdollista opiskella tanssitaiteen alemmaa kandidaatin tutkintoa tai ylempää maisterin tutkintoa, on Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. Teatterikorkeakoulun lisäksi Suomessa on muutama tiedekorkeakoulu, jossa on mahdollista suorittaa muun muassa täydennyskursseja tai erikoistumisopintoja tanssin alalla, mutta niistä ei yksinään voi pätevoityä tanssin alalle. (Tanssin tiedotuskeskus 2014.) Kuvataideakatemia, Sibelius-Akatemia ja Teatterikorkeakoulu yhdistyivät vuoden 2013 alussa yhdeksi yksiköksi, jonka nimeksi tuli Suomen Taideyliopisto. Taideyliopiston teatterikorkeakoulun tanssitaiteen alalta voi valmistua tanssin koulutusohjelmasta, joka kestää kolme vuotta ja vastaa kandidaatin tutkintoa. Tanssin koulutusohjelma tarjoaa tanssin taiteellista perusopetusta ja pohjautuu vahvasti nykytanssiin. Teatterikorkeakoulussa voi myös käydä tanssijan, koreografin tai tanssinopettajan maisterikoulutuksen, joka on laajuudeltaan 120 opintopistettä. Kaikki maisterikoulutukset ovat ylempiä korkeakoulututkintoja, jotka tarjoavat mahdollisuuden toimia monipuolisesti tanssin alalla. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu on Suomessa ainoa tanssialan maisterin koulutusta tarjoava korkeakoulu. (Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu 2014.)

Ammatillisen koulutuksen lisäksi Suomessa on monia tanssialaan valmistavia koulutuksia, joista ei valmistuta ammattiin, vaan tarjotaan mahdollisuus valmentautua esimerkiksi ammattiin tähtääviin koulutuksiin. Näitä oppilaitoksia ovat esimerkiksi Västra Nylands folkhögskola Karjaalla ja Keski-Pohjanmaan opisto Kokkolassa. Nämä vuoden kestävät opinnot tarjoavat tanssijoille mahdollisuuden kehittää taitojaan tanssissa ja siihen läheisesti liittyvissä muissa opinnoissa. Näissä

opistoissa on mahdollisuus tutustua tanssin kenttään astetta ammattimaisemmin kuin tanssikoulussa. Opistoissa harjoitukset ovat yleensä aamuisin tai aamupäivisin, kuten myös useimmissa ammattilaiskouluissa. Opistot voivat tarjota tanssitreenauksen lisäksi opetusta esimerkiksi koreografian teosta, kehonhuollosta ja kehon anatomiasta. Vuoden aikana on mahdollisuus tanssia päivittäin, saada rutiinia tanssimiseen, kehittyä, oppia kenties uusia tanssilajeja ja innostua niistä sekä varmistua mahdollisista tulevaisuuden haaveista tanssin saralla. Opistoja usein mainostetaankin paikkoina, joihin ammattiin tähtäävien kannattaa hakea helpottaakseen pääsyä alan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Alla olevaan kaavioon on lisätty edellisten opistojen lisäksi vielä Etelä-Pohjanmaan opisto, Itä-Suomen opisto, Jamilahden kansanopisto, Kansanlähetysoopisto, Länsi-Suomen opisto ja Virpiniemen liikuntaopisto (STOPP ry, Sanna Meska 24.4.2015).



Kuva 1. Tanssin koulutusjärjestelmä Suomessa.

2.2 Taiteen perusopetus

OPH määrittää internet-sivuillaan taiteen perusopetuksen yhdellä lauseella tavoitteelliseksi, tasolta tasolle eteneväksi, ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettäväksi eri taiteenalojen opetukseksi, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia itsensä ilmaisemiseen ja hakeutumiseen kyseessä olevan taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen (Opetushallitus 2014). Siinä on tiivistettynä se, mihin monet suomalaiset vanhemmat lapsensa ilmoittavat pienestä pitäen. Itsekin olen saanut tietämykseni tanssista taiteen perusopetuksen kautta. Harrastin tanssia tanssikoulussa, joka tarjoaa taiteen perusopetusta, ja sain sieltä sellaiset valmiudet, jotka ovat edesauttaneet minua pääsemään tanssin korkea-asteiseen koulutukseen, josta nyt olen valmistumassa.

Opetushallituksen vuonna 2005 julkaisemassa taiteen yleisen oppimäärän perusteissa määritetään sekä yleisesti että pelkästään tanssiin keskittyen taiteen yleisen oppimäärän tehtävät. Yleisen oppimäärän tehtävä ja yleiset arvot ovat opetushallituksen mukaan rakentaa pohjaa emotionaaliselle, esteettiselle ja eettiselle kasvulle sekä luoda mahdollisuuksia elinikäiseen taiteiden harrastamiseen pääasiassa lapsille ja nuorille. Opetuksen tehtävänä on toimia kansallisen kulttuurin kehittäjänä ja säilyttäjänä, mutta myös tukea oppilaan kykyä kunnioittaa erilaisia kulttuureita ja kykyä työskennellä monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Muihin tehtäviin kuuluvat myös oppilaiden ajattelemisen taitojen ja luovuuden kehittäminen eri elämänalueilla. Tehtävänä on kehittää taitoja ja tietoja, joita oppilas tarvitsee elämän eri aloilla ja jotka antavat valmiuksia myöhempisiin opintoihin hakeutumiseen ja joita hän pystyy hyödyntämään myöhemmin elämässään. (Opetushallitus 2005.) Kansantanssiin pohjautuvat liikkeet, eri tanssinlajit, järjestelmällisyys ja ryhmätyötaidot ovat esimerkkejä tavoitteista, jotka mielestäni toteutuivat joko suoraan tai välillisesti ainakin itse kokemassani tanssin perusopetuksessa. Taiteen perusopetuksen arvoissa ja yleisissä tavoitteissa sanotaan opetuksen perustuvan ihmiskäsitykseen, jossa ihminen on ainutkertainen ja toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa sekä vaikuttaa omaan elämäänsä aktiivisesti.

Tärkeää on kannustaa oppilasta luovaan ajatteluun ja toimintaan, vahvistaa samalla oppilaan aisti- ja tunneherkkyyttä sekä auttaa opiskelu- ja vuorovaikutustaidoissa. Opetuksessa tulee huomioida oppilas yksilönä ja auttaa häntä kehittymään omista lähtökohdistaan eikä odottaa kaikilta samanlaista oppimistulosta. Oppilaan minä kehittyy ja maailmankuva rakentuu itseään ilmaisemalla sekä tutkimalla omia kokemuksiaan ja tärkeitä elämän sisältöjä. Itse opiskelussa tärkeintä on taiteen tekeminen ja sen kokemisen kautta välittyvä ilo sekä halu, taito, uteliaisuus ja uskallus tuoda oma näkemyksensä esiin taiteen tulkitsemisessa. Tavoitteena on myös saada eri taiteiden alat toimimaan keskenään ja tekemään yhteistyötä. (Opetushallitus 2005.) Usein vain tanssin ja musiikin mielletään toimivan yhteistyössä, mutta myös muiden taidealojen yhdistäminen on yleistyvässä. Halutaan tehdä poikkitaiteellisia projekteja ja tuoda eri alojen tekijöitä lähemmäs toisiaan kehittämään taiteen ja kulttuurin kenttää. Esimerkiksi musiikki-videoista voi huomata, että enää vasemmalla kädellä huitaistu video ei riitä, vaan niihin panostetaan tekemällä laadukkaita taidetekeä hyödyntämällä eri kulttuurialojen ammattilaisia.

Tanssille on OPH:n ohjeistuksessa erikseen määritelty omat tavoitteet, joiden tarkoituksena on saada oppilas tuntemaan tanssin ja liikunnan iloa, luoda elämyksiä ja saada oppilas ymmärtämään tanssi fyysisen tekemisen, luovuuden ja tietojen kertymisen kautta. Tärkeä osa tanssin harrastamista ovat itsensä ilmaisu ja esiintyminen, jotka auttavat oppilaan luovuuden ja taiteellisen ilmaisun kehittymistä ja samalla tukevat oppilaan terveen itsetunnon kehittymistä. (Opetushallitus 2005.)

Tanssin laajalle oppimäärälle on laadittu omat tavoitteet ja arvot, jotka poikkeavat jonkin verran yleiselle tanssin perusopetukselle annetuista tavoitteista. Tanssin laajan oppimäärän tehtäviin kuuluu tarjota oppilaalle edellytykset pitkäjänteiseen tanssin harrastamiseen sekä kehittää taidollisia ja tiedollisia valmiuksia, jotka auttavat ammattiopinnoissa. Oppilaan tulee saada monipuolinen näkemys tanssista ja kaikesta siihen liittyvästä. Laajan oppimäärän opetuksessa tulee huomioida oppilaan henkinen kasvu, luovuus ja sosiaaliset taidot ja tukea niitä.

Niin yleisen kuin laajan oppimäärän opetuksen lähtökohtana on käsitys ihmisestä yksilöllisenä, ruumiillisena ja henkisenä kokonaisuutena. Eri taideoppilaitosten tulee tehdä keskenään sekä myös kansainvälisesti yhteistyötä, jos siihen on pieninkään mahdollisuus. Opetusta annetaan lapsille, nuorille sekä aikuisille, ja sitä varten on oltava olemassa opetuksen järjestäjän puolesta laajalle oppimäärälle tarkoitettu opetussuunnitelma. (Opetushallitus 2002.)

Laaja oppimäärä eroaa yleisestä oppimäärästä tavoitteiltaan, mutta myös rakenteeltaan ja laajuudeltaan. Yleinen oppimäärä koostuu 10 opintokokonaisuudesta, joiden laskennallinen laajuus on 500 tuntia käyttäen 45 minuutin tunteja perusteena. Laaja oppimäärä koostuu perusopinnoista ja syventävistä opinnoista, jotka ovat laskennalliselta laajuudeltaan 1300 tuntia. Näiden oppimäärien lisäksi opetukseen voi kuulua mahdolliset varhaisiän tanssinopinnot, mutta niitä ei ole laskennallisiin laajuuksiin laskettu. (Opetushallitus 2008.) Yleinen ja laaja oppimäärä eroavat toisistaan myös pääainerakenteeltaan. Yleisessä oppimäärässä ei ole pääainerakennetta, kun taas laajan oppimäärän opiskelu koostuu pääaineesta ja sivuaineesta. Laajaan oppimäärään kuuluu myös useampi viikkotunti viikossa. (STOPP ry, Sanna Meska 14.4.2015.)

2.3 Erikoiskoulutusryhmät ja niiden historiaa

Ek-ryhmät ovat innokkaille, aktiivisille ja tanssista kiinnostuneille tanssin harrastajille tarkoitettuja ryhmiä, jotka usein muodostetaan pääsykokeiden tai jonkin vastaavan näytön perusteella. Ek-ryhmät harjoittelevat yleensä muita ryhmiä enemmän ja esiintyvät muita ryhmiä useammin. Opinnäytetyössäni keskityn tanssin harrastuskouluissa oleviin ek-ryhmiin.

Vaikka OPH määrittää taiteen perusopetuksen yleisen ja laajan opetussuunnitelman tanssille, ek-ryhmille ei ole olemassa varsinaista omaa opetussuunnitelmaa tanssikouluissa. Koulut määrittelevätkin usein itse, miten ek-ryhmien kanssa toimitaan ja miten ne muodostetaan, vai muodostetaanko ollenkaan. Vaikka ek-ryhmiä on jo monissa tanssikouluissa, on edelleen tanssikouluja, joissa niitä ei ole eikä niitä edes välttämättä haluta. Syitä on puolin ja toisin monia ja halusinkin

tutustua näihin syihin tarkemmin haastattelemalla tanssikoulujen opettajia sekä koulusta, jossa ek-ryhmiä on ja koulusta, jossa niitä ei ole.

Tanssikouluissa, joissa ek-ryhmiä on, oppilaat käyvät yleensä useammalla kuin yhden tanssilajin tunnilla. Yksi laji voi olla niin sanottuna päälajina, jota muut tanssilajit tukevat ja samalla tuovat monipuolisuutta harrastukseen. Ek-ryhmäläiset voivat käydä tavallisilla tunneilla, jonka lisäksi heillä on oman ryhmän kesken lisätunteja, tai koulusta riippuen heille on järjestetty tunnit pelkästään oman ryhmän kesken. Jotta tunnit vain ek-ryhmille olisi mahdollista toteuttaa, tanssikoulun tulee olla melko suuri, jolloin tunteja olisi mahdollista pitää myös harrastusmielessä tanssiville. Tanssituntien määrä kasvaa yleensä iän myötä, mitä lähemmäs täysi-ikäisyyttä tanssin harrastaja tulee, sitä enemmän tunteja on. Viikkotunteja voi vanhimmille ek-ryhmäläisille kertyä lähemmäs 10.

Alangon mukaan parina iltana 60 minuuttia viikossa harjoittelevan oppilaan tanssiharrastus pysyy pelkkänä harrastuksena, jos harjoittelumäärä ei lisäännä merkittävästi silloin, kun hän haluaa tähdätä ammattimaisempaan tekniseen osaamiseen ja oppimiseen. Oppilaan tulee harjoitella useita tunteja viikossa vuosien ajan, jos hän haluaa sisäistää tanssin liikekielen ja vaatimustasot kokonaisvaltaisesti. Opettajien antamat korjaukset ja oppilaan kehityksen seuraaminen tukevat oppilaan edistymistä, jonka takia ammattimaiset harrastajaluokat on luotu. (Alanko 1999, 3-4.) Vaikka ek-ryhmät on osittain luotu tarjoamaan tanssin harrastajille enemmän mahdollisuuksia hakea ammatillisiin koulutuksiin, ei se tarkoita, että vain ek-ryhmän käyneellä on mahdollisuudet päästä tanssin ammattilaiseksi. Kouluissa, joissa ei ole ek-ryhmiä, on silti usein mahdollista harjoitella monta kertaa viikossa. Nämä koulut saattavat olla melko pieniä, jolloin ei ole taloudellisesti kannattavaa pitää ek-ryhmiä, mutta silti tavalliset ryhmät harjoittelevat monta kertaa viikossa ja niiden taso voi olla hyvinkin korkea. Usein tanssikoulujen ongelma on vanhimpien oppilaiden lähteminen pois koulusta opiskelujen tai toiselle paikkakunnalle muuton vuoksi, jolloin niin sanotusti tasokkaimmat ryhmät usein pienenevät ja ryhmiä joudutaan yhdistämään nuorempiin. Juuri kun ryhmä on motivoituneimmillaan ja tanssijoiden taso on korkea, se joudutaan lopettamaan oppilaiden lähdön vuoksi.

Usein ek-ryhmistä puhuttaessa todetaan, että ne ovat tarkoitettu lahjakkaille ja tanssin ammattilaisiksi tähtääville oppilaille, jolloin huomiotta jää kokonaan tanssista muuten innostuneet ja kiinnostuneet oppilaat. Kun puhutaan harrastajille tarkoitettusta tanssikoulusta, on tärkeää, että huomiota ei vähennetä niiltä innokkailta ja aktiivisilta harrastajilta, joilla ei joko ole resursseja tai haluja ek-ryhmään pääsyyn. Eriarvoisuus ek-ryhmän ja tavallisen ryhmän välillä ei saisi kasvaa liian suureksi, jotta tanssi pysyisi iloisena harrastuksena kaikille. Kun halutaan saada tanssin harrastajasta tanssija, on motivaatio ja innostuneisuus avainasemassa. Tekniikkaa on helpompaa ja palkitsevampaa opettaa oppilaalle, joka on motivoitunut harjoittelemaan ja valmis tekemään paljon töitä kehittyäkseen, kuin oppilaalle, jolta nämä kriteerit puuttuvat.

Ek-ryhmiä, ek-luokkia tai ek-ohjelmia, millä nimellä niitä haluaakin kutsua, on ollut toiminnassa vuodesta 1974 asti (Helsingin tanssiopisto, 2014) ja niitä on yhä useammassa tanssikoulussa. Usein kriteerinä ek-ryhmän perustamiselle on tarpeeksi suuri harrastajamäärä, jotta ryhmiä kannattaa muodostaa. Vaikka ek-ryhmiä on ollut jo kauan paljon, niistä löytyvää tietoa on hyvin vähän. Virallista määritelmää tai opetussuunnitelmaa ek-ryhmälle ei ole, ja opinnäytetyötäni kirjoittaessa päädyinkin tutkimaan asiaa Suomessa toimivien ja ek-ryhmätoimintaa pitävien tanssikoulujen Internet-sivuilta sekä aiheesta kertovan opinnäytetyön pohjalta. Marjut Alangon vuonna 1999 Turun taiteen ja viestinnän oppilaitoksessa kirjoittamasta opinnäytetyöstä poimin kirjoitettua lähdeaineistoa omaan opinnäytetyöhöni.

Koska OPH on määrittänyt tanssille opetussuunnitelman sekä yleiselle että laajalle oppimäärälle, on erikoista että ek-ryhmille ei ole määrätty omaa opetussuunnitelmaa. Toisaalta se antaa vapauksia tanssikouluille itse päättää, minkälaisia ek-ryhmiä he haluavat, eikä velvoita ketään perustamaan ryhmiä, jos niitä ei tanssikoulussa vielä ole. Ek-ryhmiä on kuitenkin paljon ja niiden toiminta vaikuttaa ratkaisevasti nuoren tanssinharrastajan kehitykseen, että tiettyjen yhteisten toimintaperiaatteiden ei luulisi haittaavan tanssikoulujen toimintaa. Suuria tunteita voivat herättää kateus ja kovan harjoittelun aiheuttama raskaus, jotka voivat laukaista kauan mieltä painaneita asioita ja luoda huonoa ilmapiiriä harrastukseen.

Kirjoitetut säännökset tai toimintaperiaatteet saattavat helpottaa toimintaa, koska silloin on jotain mihin voi palata, jos ongelmia syntyy.

3 ERIKOISKOULUTUSRYHMÄT KÄYTÄNNÖSSÄ

Halusin saada eri näkökulmia ek-ryhmiin, ja siksi haastattelin sekä opettajaa tanssikoulusta, jossa ei ole ek-ryhmiä että opettajaa tanssikoulusta, jossa on ek-ryhmiä. Pääsin haastattelemaan Raija Lehmussaarta ja Sanna Leinoa ja sain kuulla heidän ajatuksiaan ek-ryhmiin liittyen.

Raija Lehmussaaren balettikoulu on perustettu vuonna 1967 ja Turussa koulu on aloittanut toimintansa vuonna 1972. Raija toimii itse koulun johtajana sekä baletin ja karakteritanssin opettajana. Oppilaita balettikoulussa on noin 300. Raijan balettikoulussa päälaji on baletti, mutta tunteja on myös nyky- ja jazztanssissa sekä kehonhuollossa. Balettikoulu noudattaa tanssitaiteen perusopetusohjelmaa, eikä koulussa ole virallisia ek-ryhmiä, mutta useana päivänä viikossa harjoittelevista oppilaista löytyy myös ek-tasoisia tanssin harrastajia.

Espoon Balettiopisto perustettiin vuonna 1981 Virpi Wirlanderin yksityisen balettikoulun pohjalle ja 2000-luvun alussa nimi vaihtui Espoon Balettiopistosta Espoon Tanssiopistoksi. Sanna Leino toimii Espoon Tanssiopistossa apulaisrehtorina ja klassisen baletin pääopettajana. Espoon Tanssiopistossa tanssia harrastaa noin 1200 oppilasta ja opetusta annetaan lastentanssissa, poikien tanssissa, klassisessa baletissa, nykytanssissa, jazztanssissa ja stepissä. Tanssitaiteen laajan oppimäärän mukaista perusopetusta opisto on antanut vuodesta 1993.

Koska ek-ryhmälle ei ole olemassa virallista määritelmää, halusin kuulla molemmilta haastateltaviltani, miten he kuvailisivat tai määrittelisivät ek-ryhmää. Raija pitää ek-ryhmätoimintaa systemaattisena koulutuksena, jossa tunneilta ei olla pois ilman pakottavaa tarvetta ja jossa asioita hiotaan enemmän kuin tavallisilla luokilla. Ek-ryhmän jälkeen oppilas olisi kypsä hakeutumaan ammattiopintoihin. Opetuksen pitäisi olla sellaista, että ero tavalliseen ryhmään olisi selkeästi huomattavissa. Sannan mukaan ek-ryhmät myös edustavat tanssiopistoa ulkopuolisisissa tapahtumissa, kuten kisoissa ja katselmuksissa ja ovat tietyllä tavalla opiston käyntikortti ulospäin, jolla voidaan näyttää yksi osa tanssiopiston toiminnasta.

Jäimme pohtimaan Raijan kanssa tanssitaiteen laajan perusopetuksen ja ek-ryhmän välisiä eroavaisuuksia. Eikö tanssitaiteen laajan perusopetuksen jälkeen oppilaalla pitäisi olla samat valmiudet kuin ek-ryhmän jälkeen, jolloin ek-ryhmän ajatus menettää tietyllä tavalla merkitystään. Vai onko taiteen laaja oppimäärä sama asia kuin ek-ryhmä? Koska ek-ryhmälle ei ole omaa opetussuunnitelmaa, voidaanko laajaa oppimäärää pitää samanarvoisena kuin ek-ryhmää? Laajan oppimäärän tuntimäärät ja tavoitteet varmasti täyttyvät helposti kaikilla ek-koulutuksessa olevilla, mutta ovatko ne silti kaksi eri asiaa vai kaksi samaa asiaa eri nimillä? Tanssikoulusta riippuen vaihtelua varmasti esiintyy ja tulkintatavat ovat kaikilla erilaisia, koska jokainen koulu määrittelee opetussuunnitelmansa itse. Ek-koulutus näyttäytyy minulle haastattelujen perusteella tavoitteellisena, tarkkana ja vaativana tanssin harrastamisena, jossa harjoittelumäärän kasvulla on selkeä vaikutus tanssin oppimisen paranemiseen.

Halusin alusta asti saada tietoa ek-ryhmistä myös suoraan oppilailta, ja päätin toteuttaa kyselyn kyselylomakkeen muodossa. Jotta saisin tietoja monipuolisesta, halusin tehdä kyselyn myös tavalliselle tanssin harrastusryhmälle, jolloin voisin vertailla tuloksia ja etsiä eroavaisuuksia. Tein kyselyn Espoon tanssiopistossa sekä tavalliselle balettiryhmälle että baletin ek-ryhmälle. Ryhmien oppilaat ovat 11–14-vuotiaita ja kaikki ovat harrastaneet tanssia vähintään neljä vuotta ja monet ovat tanssineet lapsesta asti. Baletin ek-ryhmällä on neljä 90 minuutin balettituntia sekä yksi 90 minuutin nykytanssitunti viikossa. Tavallisella baletti-ryhmällä balettia on kaksi kertaa 90 minuuttia viikossa, jonka lisäksi osa oppilaista käy nykytanssi tai steppitunneilla. Sain mahdollisuuden seurata molempien ryhmien balettitunteja, joiden yhteydessä jaoin oppilaille kyselylomakkeet. Oppilaat täyttivät kyselyn ison pöydän ääressä, ja minä autoin tarvittaessa selkeyttämällä kysymyksiä, joista oppilaat eivät olleet varmoja. Kyselyn täyttämiseen meni noin 15 minuuttia, jonka jälkeen keräsin lomakkeet oppilailta.

3.1 Oppilaiden mielipiteitä tanssin harrastamisesta

Usein tanssin harrastajilta kysyttäessä, miksi he ovat aloittaneet tanssimisen, vastaus on, koska äiti ilmoitti. Tämä johtuu useimmiten siitä yksinkertaisesta syystä, että tanssiminen on aloitettu lapsena, kun vanhemmat ovat miettineet sopivaa harrastusta lapselleen ja lapsi on päätetty viedä tanssitunnille. Kaikki oppilaat eivät ole aloittaneet tanssimista ihan pieninä vanhempien tahdosta, ja halusinkin kysyä oppilailta, mitä muita syitä tanssin aloittamiseen on. Vaikka tanssia ei olisi aloitettu omasta päätöksestä, monet ovat silti jatkaneet tanssia, ja kysyinkin oppilailta, miksi. Aloittamissyitä vanhemman ilmoittamisen lisäksi olivat kaverin tai sukulaisen tanssiharrastus, esiintymishalu, vaikutti hauskalta, paikka purkaa energiaa, haave ballerina olostaa, baletti oli kaunista ja ihanaa, halu liikkua ja urheilla sekä halu tanssia kärkitossuilla. Monet vastauksista liittyvät juuri mielikuviin klassisesta baletista, kuten kauneuteen, ballerinoihin tai kärkitossuihin. Jotkut ovat voineet nähdä balettia tai kuulla toisten kokemuksia siitä ja sitä kautta halunneet itsekin päästä osaksi baletin maailmaa.

Syitä harrastuksen jatkamiseen vastauksissa olivat esimerkiksi tanssimisesta pitäminen, liikunnallisuus, tanssista nauttiminen, halu kehittyä, innostuminen, ei tiedä, mitä tekisi ilman balettia, tanssin ilo, onnistumisen tunteet tunneilla, keskittyminen vain tanssiin tunnilla, kiinnostus tanssia kohtaan sekä erääällä rakkaus balettia kohtaan. Baletin tuoma tanssillisuus, mutta myös liikunnallisuus ovat monelle tanssin harrastajalle asioita, jotka pitävät heidät harrastuksessa. Parhaimmillaan tanssi tarjoaa oman maailman, johon tunnilla pääsee, eikä tunnilla tarvitse tai ehdi ajatella muita asioita kuin tanssimista.

Kysyessäni, mikä tanssimisessä on parasta, vastaukset olivat osittain samoja kuin tanssiharrastuksen jatkamisessa, mutta vielä yksityiskohtaisempia. Oppilaat pitivät parhaimpina asioina muun muassa onnistumisen tunnetta, kehittymistä, itsensä ilmaisemista tanssin avulla ja esiintymistä. Yksityiskohtaisempia asioita olivat esimerkiksi hypyt, piruetit, jalanheitot, kärkitossut ja tilassa liikkuminen. Joku koki parhaimpana asiana tankosarjat kun taas toinen piti enemmän nurkkasarjoista. Konkreettisia asioita, jotka pitävät oppilaat tanssiharrastuksessa olivat

muun muassa liikkumisen ilo ja luovuus sekä onnistuminen ja uuden asian oppimisen mukanaan tuoma hauskuus ja hyväntuulisuus. Vastaukset pahinta tanssissa kysymykseen olivat mielestäni lohduttavat ja kertoivat minulle positiivisia asioita harrastajista. Tämä siksi, että vastauksista ei noussut mikään huolestuttava asia esille, vaan vastaukset olivat ainakin minulle sellaisia, joita itsekkin olen joskus tuntenut ja tiedän jokaisen tanssin harrastajan varmasti joskus ajatelleen. Vastaukset käsittelivät esimerkiksi tuntien vaikeutta tai joskus tylsyyttä sekä opettajan tiukkuutta. Negatiivisena jotkut kokivat sen, kun aina ei jaksaisi mennä tunnille tai jos väsyttää, eikä jaksaisi yrittää. Joskus voi myös tuntua, että ei opi. Konkreettisina asioina joku koki pahimpina lihaskuntoharjoitukset ja jumpat, joku hitaat sarjat ja joku hypyt ja piruetit. Toiset eivät keksineet ollenkaan, mikä olisi pahinta tanssissa. Välillä tanssiminen voi olla rankkaa ja se vie myös paljon vapaa-aikaa, varsinkin ek-ryhmillä, kun tunteja on paljon. Tanssiminen on palkitsevaa ja nautinnollista, mutta on ymmärrettävää, että joskus oma vapaa-ajan niukkuus voi harmittaa.

Olin yllättynyt siitä, kuinka motivoituneita kaikki olivat tanssimista kohtaan, koska vastauksista näkyi tanssimisesta nauttiminen, eikä negatiivisissa asioissa ollut mitään sellaista, joka olisi aiheuttanut syytä huoleen. Myöskään suurta eroa ek-ryhmän ja tavallisen ryhmän vastausten välillä ei ollut, vaan pääpiirteittäin ajatukset olivat samankaltaisia.

3.2 Pääsykokeet ek-ryhmiin

Ek-ryhmään on useimmiten valittu tanssioppilaat valintamenettelyn kautta. Jos halutaan tehdä selkeä ero tavallisen ryhmän ja ek-ryhmän välillä, on mielestäni järkevää pitää pääsykokeet tai muunlainen selkeä valinta. Tällöin ek-ryhmällä on jokin erityispiirre erottamassa sen tavallisesta ryhmästä. Ryhmän oppilaiden väliset tasoerot myös pienentyvät, jos esimerkiksi pääsykokeissa karsitaan vielä lisää harjoitusta kaipaavat oppilaat heitä paremmin palveleviin ryhmiin. Tällöin oppilaat ovat lähtötasoltaan lähempänä toisiaan, jolloin opetuksen on helpompi edetä tavoitteellisesti.

Espoon tanssiopistossa järjestetään ek-ryhmäläisille pääsykokeet. Uuteen baletin ek-ryhmään hakevat oppilaat ovat noin 8-9-vuotiaita. Pääsykoe on balettitunti, jota osa opettajista on seuraamassa. Pääsykokeessa kiinnitetään itse tanssimisen lisäksi huomiota myös hakijoiden musikaalisuuteen, rytmitajuun, koordinaatiokykyyn, nilkkojen ojennukseen, aukikiertoon sekä liikkuvuuteen. Monia näistä asioista voi kehittää myöhemmin tunneillakin, mutta tietty pohja olisi hyvä olla jo valmiina. Jos oppilas ei tule valituksi ek-ryhmään, häntä kannustetaan ottamaan lisää tunteja muissa ryhmissä, koska harjoittelumäärää lisäämällä usein tuloksetkin paranevat, ja jos kehitystä tapahtuu, voi ek-ryhmään pääsyä miettiä uudelleen. Pääsykokeet ovat kaikille avoimia, mutta suurin osa hakijoista on koulun omia oppilaita. Tänä vuonna haetaan ensimmäistä kertaa myös jazztanssin ek-ryhmää, johon myös järjestettiin pääsykokeet.

Jos oppilas haluaa tulla ek-ryhmään kesken kauden, esimerkiksi muuttaessaan toiselta paikkakunnalta, hän saa ensin kokeilla, onko ek-ryhmä hänelle sopiva vaihtoehto. Oppilas tanssii ek-ryhmän kanssa kaksi viikkoa, jonka jälkeen sekä opettaja että oppilas päättävät haluaako tai voiko oppilas jäädä ryhmään. Sen jälkeen on 3 kuukauden ”koeaika”, jonka jälkeen päätetään yhdessä oppilaan kanssa lopullisesti jatkosta ek-ryhmässä. ”Koeajalla” oppilaan on mahdollista päästä tutustumaan ek-ryhmän toimintaan syvemmin, jolloin hänen on helpompi muodostaa kokonais käsitys harrastuksen vaatimasta ajasta ja työstä.

Ek-ryhmän oppilaista suurin osa oli ollut pääsykokeissa, ja vain muutama oli tullut ryhmään kokeilutunnin kautta. Suurin osa oppilaista oli kokenut pääsykokeet tai kokeilutunnin haastavana kokemuksena ja jännittänyt tilannetta paljon. Muutamalle oppilaalle pääsykokeet olivat olleet vähemmän jännittävät ja jopa melko helpot. Pääsykoetilanne voi olla stressiä aiheuttava tilanne, kun toiset opettajat ovat arvioimassa tanssimistasi ja sen perusteella päätetään pääsetkö ek-ryhmään vai jatkatko harjoittelua tavallisessa ryhmässä. Jännittäminen on yksilöllistä ja joillakin se voi jopa parantaa suoritusta, toiset eivät välttämättä edes jännitä, jos he luottavat riittävästi omaan tekemiseensä.

3.3 Syyt ek-ryhmien muodostamiseen

Kysymykseen ”Miksi ek-ryhmiä on” ei ole olemassa kaiken kattavaa ja kaikkien mielipiteet huomioon ottavaa vastausta, jonka tietäisin. Joidenkin mielestä ek-ryhmät ovat ammattilaisuuteen tähtäämistä varten, joidenkin mielestä esimerkiksi kovatasoista harrastamista varten. Ek-ryhmät harjoittelevat paljon ja niille, joille se sopii, on ek-ryhmä varmasti paras paikka kehittyä. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa ja ek-ryhmissä on paljon samaa, mutta itse en näe niiden korvaavan toisiaan. Onko tarvetta ek-ryhmille, jos laajan oppimäärä tähtää siihen, että sen suorittamisen jälkeen oppilaalla on riittävät taidot hakea ammattilaiseksi? Erot tulevat ryhmän valinnassa. Itse koen, että laajan oppimäärän voi suorittaa kuka tahansa harrastaja laajaa oppimäärää tarjoavassa tanssikoulussa harjoittelemalla paljon vuosien aikana, mutta ek-ryhmään oppilaat valitaan ja he sitoutuvat tavoitteelliseen harrastamiseen. Tulos voi hyvin toimiesaan olla sama, mutta keinot sen saavuttamiseen eroavat. Toinen on mahdollista suorittaa heikommillakin alkutaidoilla ja toiseen tarvitaan alusta lähtien tietyt ominaisuudet ja taitotasot. Se, onko ek-ryhmien perustaminen pieniin kaupunkeihin järkevää, on täysin kiinni oppilasmäärästä verrattuna tanssikoulujen määrään. Jos oppilaita riittää tanssikouluissa riittävästi ek-ryhmien muodostamiseen ilman, että tavallisten harrastajaryhmien tuntimäärä vähenee, on ek-ryhmän perustaminen mahdollista. Usein pohdinta ek-ryhmän perustamisesta voi olla myös taloudellinen, koska toiminnan olisi hyvä olla kannattavaa, jotta koululla olisi järkeä muodostaa ryhmiä. Perimmäinen vastaus siihen, miksi ek-ryhmiä on, ovat mielestäni oppilaat. Jotta ne taitavat tanssin harrastajat, jotka haluavat nauttia tanssista korkealla tasolla ja ilman paineita ammattilaiseksi ryhtymisestä, saisivat harjoitella sydämensä kyllyydestä.

3.3.1 Ek-ryhmiin hakeutuvat harrastajat

Ek-ryhmät voivat oppilaan niin halutessa valmistaa ammattilaisuuteen, koska harjoituksia ja esityksiä on yleensä useammin kuin tavallisessa ryhmässä, jolloin

mahdollisuudet kehittymiseen ovat myös suuremmat. Kaikki eivät kuitenkaan halua tanssin ammattilaisiksi, vaan haluavat ainoastaan harrastaa paljon. Halusin-kin kysyä oppilailta asiasta. Toive ammattilaisuudesta oli muutaman ek-ryhmän oppilaan syy hakemiseen. Muita syitä olivat halu kokeilla vaativampaa balettia ja kehittyä, halu tanssia enemmän, halu oppia lisää ja vaikeampia asioita, opettajan ehdotus, kavereiden hakeminen ja kivalta kuulostava ajatus.

Tavallisten ryhmäläisten syyt ek-ryhmään hakemiseen olivat toive saada enemmän haastetta ja intensiivisempiä harjoituksia, motivoituneemmat kanssaoppijat, enemmän harjoituksia, tiiviimpi ja yhtenäisempi ryhmä ja halu kehittyä paremmaksi. Yksi tanssijoista haki, koska luuli kaikkien hakevan. Yhdessä vastauksessa oppilas kertoi hakeneensa, jotta saisi harjoitella enemmän, mutta nykyisin ajattelee, että ei jaksaisi suurta harjoitusmäärää, koska se vie niin paljon aikaa.

16 ek-ryhmäläisestä noin puolella tanssi kuului tulevaisuuden suunnitelmiin tai haaveisiin, ja näistä kaksi halusi tanssinopettajaksi. Muutama ei vielä osannut sanoa ja lopuille tanssi oli vain harrastus, eikä kuulunut tulevaisuuteen. Tavallisen ryhmän oppilaista noin puolet eivät halunneet tanssista ammattia ja toinen puoli ei ollut varma tai ei ollut päättänyt vielä asiaa. Molemmilla ryhmillä oli suuri halu kehittyä ja päästä harjoittelemaan enemmän hakiessaan ek-ryhmään, mutta silti vain osa halusi ammattilaiseksi tai näki tanssin kuuluvan osaksi tulevaisuuttaan. Ek-ryhmän tarkoitus ei siis ole vain olla ammattilaisuuteen valmistava ryhmä, vaan osalle oppilaista on tärkeämpää päästä harjoittelemaan kovatasoisesti, mutta pitää tanssi silti vain harrastuksena, osana vapaa-aikaa. Vapaa-ajan määrittely on yksilökohtaista, jollekin harrastus on osa vapaa-aikaa, jollekin vapaa-aika on vapaata aikaa, ilman säännöllisiä menoja. Jos noin 13-vuotias yläkoululainen harjoittelee viisi kertaa viikossa tanssia 90 minuuttia kerrallaan, ja sen lisäksi tulevat vielä esitykset ja muu toiminta, onko hänellä aikaa muuhun? Mitä on vapaa-aika? Muistan itse joskus miettineeni harjoittellessani viisi kertaa viikossa tanssikoulussa, mitä ovat vapaa-ajan ongelmat. Itse en ongelmia kokenut, koska vapaa-aikaa ei ollut. Samoja ajatuksia oli ek-ryhmän oppilailla kysyessäni ek-ryhmässä tanssimisen vaikutuksista arkeen. Suurin osa vastauksista käsittelee vapaa-ajan vähyyttä. Kiirettä kouluasioissa, tanssiminen vie paljon aikaa ja

energiaa, eikä kavereiden kanssa ehdi viettää aikaa. Jokainen tietää paljon harrastaessaan harrastuksen vievän ajan kaikelta muulta. Toisaalta osasyys siihen, miksi ek-ryhmässä on tiivis ja hyvä yhteishenki, on heidän yhdessä viettämänsä aika. Kun ollaan lähes kaikki vapaa-aika yhdessä, väkisinkin ryhmäläisistä tulee läheisiä. Kiinnostus muuta liikuntaa kohtaan tuli myös esille ek-ryhmän vaikutuksissa arkeen, koska liikkuminen on jo tärkeässä osassa elämää tanssin kautta.

3.3.2 Ek-ryhmien hyötyjä ja haittoja

Kaikissa asioissa on aina kaksi puolta ja mikä toisen mielestä voi olla negatiivista, on toisen mielestä positiivista tai toiminnan vaikutus on positiivinen. Kun on kyse ek-ryhmistä, on oltava tarkkana siitä, mihin asti nuoret oppilaat ovat valmiita venymään, jotta rasitus ei käy henkisesti tai fyysisesti liian suureksi.

Kysyessäni Raija Lehmuksaareltä ja Sanna Leinolta ek-ryhmien hyödyistä ja haittoista, hyötyinä nähtiin, että ek-ryhmässä oppilas oppii juuri pitkäjänteisyyttä ja järjestelmällisyyttä sekä aikatauluttamaan elämänsä. Samalla oppilas oppii vastuunottoa sekä toimimaan yksilönä ryhmän sisällä. Erikoiskoulutus nähtiin tietyllä tavalla kaksiteräisenä miekkana hyvine ja huonoine puolineen. Sitoutuminen, jota ek-ryhmät usein vaativat ovat melko kokonaisvaltaisia. Harjoituksia on lähes joka päivä, pois ei saisi olla, eikä työskentely rajoitu vain tanssitunneille, vaan vaatii paljon myös oppilaalta itseltään.

Hyvää on muun muassa se, että ek-koulutus on laajempaa ja käsittää säännöllisesti keuhonhuoltoa ja esimerkiksi tanssihistorian käsittelyä, riippuen toki opettajasta. Oppilas oppii myös terveellisen elämän perusteita ek-ryhmässä, koska niitä käydään läpi tunneilla ja hyvinvointiin kiinnitetään huomiota. Koska ek-ryhmät esiintyvät paljon, esiintymiskokemuksen nähtiin lisäävän esiintymistaitoa sekä rohkeutta esiintyä, josta on paljon hyötyä kaikessa elämässä tulevaisuudessakin. Huonona puolena on toisaalta ajankäyttö, kun aikaa ei jää paljoa perhe- ja kavereisuhteille. Huonona puolena nähtiin myös oppilaiden mahdollinen ulkopuolelle jääminen. Kaikkia ryhmän jäseniä ei voida valita esiintymään tai päärooleihin, mikä voi aiheuttaa erimielisyyksiä ja itsetunto-ongelmia oppilaille.

Ek-ryhmässä tanssivat ovat usein kouluikäisiä ja koulunkäynnin nähtiin olevan tärkeysjärjestyksessä tanssia tärkeämpää. Koska oppilaiden ei haluta luopuvan nuorella iällä koulunkäynnistä ja asettavan tanssia sen yläpuolelle, yhtenä ehdotuksena oli esimerkiksi kahden tutkinnon suorittaminen, jolloin olisi jokin varasuunnitelma, jos elämä tanssin parissa ei onnistukaan. Työllistyminen tanssin alalla on Suomessa hyvin hankalaa varsinkin tanssijana. Kumpikin haastateltavista tietää ammatin haasteet, eivätkä he erikseen mainosta ammattilaiseksi ryhtymistä oppilailleen, mutta kertovat kyllä oppilaalle, jos hänellä on mahdollisuuksia hakea tanssin ammatilliseen koulutukseen.

Oppilaat näkivät ek-ryhmän parhaina puolina muun muassa ystävät, hyvän yhteishengen, tanssikilpailut ja esitykset, kärkitossuilla tanssimisen, harjoitusten määrän paljouden ja usein esiintymään pääsyn. Huonoina puolina oppilaat mainitsivat vapaa-ajan vähyyden, tiukat harjoitusajat, tiukan opetuksen, kiireen muissa asioissa sekä sen, kun kaikki otetaan hyvin vakavasti. Harjoitukset voivat olla välillä raskaita ja ek-ryhmässä oleminen vaatii enemmän työtä kuin tavallisessa ryhmässä oleminen. Kaikki oppilaat myönsivät, kuinka vaativaa ja aikaa vievää ryhmässä oleminen on, mutta olivat silti hyvin motivoituneita ja halusivat harrastaa, vaikka se olisikin pois vapaa-ajasta.

Muutamaa oppilasta lukuun ottamatta ek-ryhmäläisistä kaikki tunsivat pääsevänsä esiintymään tarpeeksi, kun taas tavalliselta ryhmältä kysyessäni melkein kaikki vastasivat, etteivät pääse esiintymään niin paljon kuin haluaisivat. Ei siis ole ihme, että ek-ryhmäläiset mainitsivat ryhmän parhaimpina puolina esiintymisen ja esitykset.

Tanssin harrastamisessa harjoitusten määrä on usein suoraan verrannollinen oppilaan kehittymiseen. Kun harjoitellaan usein ja paljon, tuloksia alkaa myös näkyä. Toisaalta nuoren ihmisen elämässä aikaa vievä harrastus määrittelee pitkälti myös muuta elämää. Harrastus edellyttää usein tarkkaa aikataulutusta, mikä ei välttämättä ole huono asia. Monelle voi olla helpompaa hoitaa asioita, kuten koulutehtäviä, kun ajankäyttö on suunniteltava tarkasti ja on oltava itse vastuussa sen toimivuudesta. Toisille aikataulutettu elämä sopii, mutta on selvää, että yli-

määräinen vapaa-aika on usein kaivattua. Muun ohella tuleva monipuolinen tietämys tanssista on varmasti yksi ek-ryhmien parhaimpia puolia. Sen lisäksi, että oppilaat saavat kattavan käsityksen tanssitekniikasta, myös kehonhuolto sekä tanssitieto on huomioitu.

Vaikka ek-ryhmän voi ajatella valmistavan ammattilaisuuteen, on se monelle silti vain harrastus, ja siksi on mielestäni hyvä, että opettaja on perillä ammatin haasteista, eikä väkisin yritä pakottaa oppilaita hakemaan tanssin ammatilliseen koulutukseen. Esiintymisten ja roolijakojen mukanaan tuoma valinta on varmasti kova paikka ulkopuolelle jääville. Hyvällä ryhmähengelle voi olla positiivinen vaikutus skisman ja itsetunto-ongelmien syntymiseen, mutta ei sekään ehkäise kaikkia ongelmia. On varmasti vaikeaa opettajana perustella kahdelle taitavalle oppilaalle, miksi toinen sai roolin ja toinen ei, vaikka oppilaat olisivat kavereita keskenään. Asiallinen perustelu on tärkeää, vaikka sekään ei aina riitä.

4 KILPAILU TANSSIN HARRASTAMISESSA

Halusin tietää ennen haastattelujen tekemistä, kuinka kilpailu esiintyy tanssitunneilla ja tanssiryhmissä. Ennakkoajatukseni oli se, että kilpailua esiintyy, mutta ei suuressa mittakaavassa, pikemminkin kovatasoisen harjoittelun mukanaan tuomana kateutena ja sen aiheuttamina ongelmina. Vaikka ryhmän jäsenet olisivat valittuja, jotkut ovat aina jollain tavalla parempia kuin toiset ja siitä voi syntyä toisille kateutta ja jopa katkeruutta. Ajattelin myös, että ek-ryhmissä kilpailu olisi kovempaa, koska harjoittelukin on kovatasoisempaa. Koska ennakkoajatukseni oli tämä, olin todella positiivisesti yllätynyt tehtyäni kyselyn oppilaille ja luettuani heidän vastauksensa. Vaikka kyselyäni ei voi yleistää kattamaan koko tanssin kenttää, oli hienoa huomata, että edes tässä pienessä otannassa negatiivisen kilpailun määrä oli vähäistä.

Määrittelen ensin, minkä itse koen kilpailuna tai kilpailuhenkisyytenä tanssissa. Kilpailu tanssiharrastuksessa voi olla sekä positiivista että negatiivista. Kilpailun kokeminen on yksilökohtaista ja riippuu paljon ihmisestä itsestään ja siitä, miten hänen aiemmat kokemuksensa tai luonteensa vaikuttavat kilpailuhenkisyyden kokemiseen. Positiivisena kilpailuna pidän pienimuotoista ja hyväntahtoista kisailua oppilaiden välillä esimerkiksi siitä, kuka hyppää korkeimmalle tai kuka pystyy tekemään eniten piruetteja. Tähän liittyy olennaisena osana toisten kannustus ja se, että osaa iloita myös toisten onnistumisista. Negatiivisena kilpailuna näen kilpailun, joka luo pahaa mieltä toisille, vie toisilta iloa tanssimisesta ja on liian vakavahenkistä kilpailemista paremmuudesta. Myös kilpailun mennessä asiattomuuksiin, kuten kehon rakenteellisista tai henkilökohtaisista asioista pilkkaamiseen, on kilpailu negatiivista.

Kysyessäni molemmilta ryhmiltä kilpailusta ja ryhmän kannustamisesta, pääosa oppilaista ei ollut huomannut kilpailua ryhmässään. Eräässä vastauksessa myönnettiin kilpailun ilmenevän esimerkiksi niin, että joku pyrki aina eturiviin. Toinen oppilas oli vastauksessaan havainnut tunteilla kilpailua venyvyydestä, taivutuksista ja ojennuksista, ja sanoi kilpailun ilmenevän eri tavalla eri ihmisissä. Voin

vain olettaa, että tässä vastauksessa on kyse jokaisen ihmisen yksilöllisestä kilpailun kokemisesta, ja siksi se ilmenee eri tavoin. Joillekin se voi olla erittäin negatiivista ja toiset saavat siitä voimaa. Eräs oppilas koki kilpailun hyvänä asiana, koska silloin jaksaa tehdä täysillä. Uskon, että tässä tapauksessa on kyse positiivisesta kilpailusta, ainakin tälle kyseiselle oppilaalle. Yhdessä vastauksessa oppilas kertoi ryhmähengen olevan hyvä, eikä ollut siksi huomannut paljoa kilpailua. Yksi vastaaja nosti esille kilpailun valittaessa oppilaita esiintymään tai sooloihin. Oppilas ilmoitti, että omassa ryhmässä tällaista ei ole, mutta on havainnut kilpailua muissa ryhmissä. Haastatteleman ryhmät eivät maininneet asiasta, mutta on muitakin ryhmiä, joissa kilpailua rooleista voi esiintyä. Roolijaot ovat aina vaikeita opettajan päättää, koska joku tuntee aina jäävänsä ulkopuolelle. Myös tästä asiasta keskustelimme sekä Raija Lehmussaaren että Sanna Leinin kanssa ja mietimme sen vaikutuksista oppilaisiin ja ryhmään. Lisäksi keskustelimme tavoista jakojen tekemiseen.

Opettajien mukaan kilpailua ei nykyisin oikeastaan huomaa, mutta koskaan ei voi olla varma mitä selän takana tapahtuu. Huomattavaa kyräilyä ei kuitenkaan esiinny tunneilla. Pääroolien jako voi olla hankalaa ja usein roolit jaetaan ilman turhaa kuuluttamista ja valinta perustellaan, jotta kaikki ymmärtäisivät valinnan syyt. Varhaisteini-ikäisissä huomaa eniten kateutta päärooleihin, mutta jos pääroolin saaja on selkeästi sädehtivä tanssija, ymmärrys valintaa kohtaan löytyy helpommin. On hyvä pitää mielessä, että muut unohdetaan helposti, jos yksi henkilö nostetaan jalustalle ja huomio kiinnitetään vain häneen.

Keskustelimme Sannan kanssa ryhmähengestä ja hänen mukaansa ek-ryhmissä on todella hyvä ryhmähenki, joka myös näkyy tunneilla. Kaveria ei jätetä ja rivit pysyvät koossa, kun ryhmä on tiivis ja tulee hyvin toimeen keskenään, vaikka oppilaiden välistä ryhmähenkeä ei aina ole helppoa huomata tunneilla. Jos jostain asioista voi huomata ongelmia ryhmäläisten välillä, ne voivat olla tietyt ryhmiin jakautumiset, jos sama ryhmä hakeutuu aina yhteen, eikä muita huomioida. Tällöin opettajan on tärkeä tehdä itse ryhmäjaot, jotta klikkejä ei syntyisi.

Pieni kilpailu tunneilla voi olla hyväksi, kun kaikki haluavat tehdä parhaansa päätökseen hyvään tulokseen. Joskus saattaa ilmetä nenän vartta pitkin katsomista

tai mustasukkaisuutta, vähättelyä tai kiusaamista, mutta niihin puututaan heti ja asiat hoidetaan. Taitavimmat ja rooliin sopivimmat valitaan useimmin esiintymään. Opetus on kaikille samaa, mutta toiset nappaavat korjauksia tai oppeja vain paremmin, jolloin jotkut erottuvat joukosta paremmin. Jos oppilas jää aina ulkopuolella roolivalinnoista tai esiintymisryhmästä, voi tuloksena olla huono itsetunto, joka aiheuttaa pahaa mieltä oppilaalle. Opettajalla on suuri vaikeus roolien valinnassa, kun huomioon pitää ottaa sekä oppilaiden taidot että se, että kaikki pääsisivät joskus esiintymään.

Ryhmähenki vaikutti molemmissa ryhmissä muutenkin positiiviselta, koska kysyessäni oppilailta tukeeko ryhmä omaa oppimista, yhtä lukuun ottamatta kaikki vastasivat ryhmähengen olevan hyvä ja sen tukevan omaa oppimista. Oppilaan, jonka mielestä ryhmähenki ei ole hyvä, ajatuksia on mahdotonta ulkopuolisena tietää. Voisi olettaa, että itsensä ulkopuoliseksi tunteva kokee, että ryhmä ei tue häntä oppimisessa tai hän ei tunne olevansa osa ryhmää.

Alkuperäisiin ajatuksiini verrattuna tulos kilpailusta ja ryhmähengestä oli positiivinen ja antoi minulle toivoa siitä, että tanssiharrastuksessa ryhmä voi kannustaa toisiaan ja vie osaltaan oppimista eteenpäin. Vaikka vastauksissakin ryhmähenki todettiin hyväksi, sen pystyi aistimaan myös kyselyjä täytettäessä. Oppilaat kommunikoivat keskenään innostuneesti ja tunnelma oli niin iloinen kuin tiiviisti yhdessä harjoittelevien murrosikäisten tyttö-ryhmien voi parhaimmillaan ajatellakin olevan. Myös muutaman oppilaan vastaus tanssimisen parhaimmista asioista oli ystävät, jolloin ryhmähenki ei voi olla pelkästään negatiivinen.

Kysyin ek-ryhmältä ovatko he huomanneet kateutta muissa ryhmissä heitä kohtaan. Vaikka kaikilla on mahdollisuus hakea ek-ryhmään, aina löytyy joku, jota harmittaa oma karsiutumisen, mikä voi näyttäytyä kateutena ryhmään valittuja kohtaan. Kateus voi ilmetä monella tavalla, mutta usein se kohdistuu negatiivisena niitä kohtaan, jotka ovat esimerkiksi valittu ek-ryhmään. Useimmat ek-ryhmäläisistä eivät olleet havainneet kateutta ryhmäänsä kohtaan, mistä olin hieman yllättynyt. Isossa tanssikoulussa kaikki oppilaat eivät tunne toisiaan tai eivät edes näe toisiaan, jolloin kateutta voi tietysti olla vaikea havaita. Muutama kateutta ha-

vainnut oppilas kertoi kateuden ilmenevän esimerkiksi pahan puhumisena toisista tai keksittyinä valheina. Kateutta oli ilmennyt myös tavallisten ryhmien käyttäytymisessä ek-ryhmäläisiä kohtaan.

Kateutta ilmenee aina, varsinkin kun ollaan tekemisissä nuorten harrastajien kanssa. Jos kateus alkaa näkyä ja aiheuttaa negatiivista käyttäytymistä tai pahaamieltä toisille, siihen tulee puuttua. Opettajan on vaikea nähdä, mitä tuntien ulkopuolella pukuhuoneissa tapahtuu, jolloin vastuu on osittain myös oppilailla. Asiallinen käytös muita oppilaita kohtaan on tärkeässä asemassa kaikkien viihtyvyyden kannalta. Ei ole kantelua kertoa opettajalla, jos havaitsee ongelmia oppilaiden välillä tuntien ulkopuolella. Kun opettaja on tietoinen tilanteesta, hän voi itse arvioida tilanteen vakavuuden ja puuttua siihen tarvittaessa.

5 LOPUKSI

Taiteen perusopetus ja koko Suomen tanssikenttä on avautunut minulle tämän projektin aikana täysin uudella tavalla. Taiteen perusopetus takaa mielestäni laadukkaan tanssinopetuksen suomalaisissa tanssikouluissa, joissa kasvatetaan myös tulevia tanssin ammattilaisia. Vaikka Suomessa ammattilaisten kouluttaminen on jakautunut eritasoisiin kouluihin, se on mielestäni vain hyvä asia. Eri painotukset Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun ja ammattikorkeakoulujen tarjoamilla koulutusohjelmilla tuovat monipuolisuutta Suomen tanssikenttään. Kaikilla ei tarvitse olla sama koulutustausta.

Erikoiskoulutus on asia, jota kohtaan olen ollut hieman skeptinen siitä asti, kun siitä ensimmäisen kerran kuulin. En ymmärtänyt, miten voidaan jakaa tanssin harrastajat koulun sisällä parempiin ja huonompiin. Eikö kaikilla pitäisi olla oikeus harrastaa yhtä paljon ja laadukkaasti? Mielestäni karsinnat kuuluivat vain ammatilliseen koulutukseen. Ajattelin joskus, että vain ek-ryhmäläiset pääsevät ammatillisiin koulutuksiin ja koin sen epärealistisena muista hakijoita kohtaan. Kuvittelin ek-ryhmien olevan tarkoitettu vain ja ainoastaan tanssin harrastajille, jotka muun elämänsä uhraten haluavat tanssin ammattilaisiksi. Voin nyt todeta, että monet näistä mielikuvista ovat olleet täysin vääriä, ja suurin osa johtuu siitä, että todellisuudessa en ole tiennyt ek-ryhmistä mitään. En vielääkään koe olevani asiantuntija ek-ryhmien suhteen, mutta olen saanut kumottua reilusti omia ennakkoluulojani asiaan liittyen.

Ek-ryhmät ovat mielestäni ensisijaisesti tarkoitettu motivoituneille tanssin harrastajille, jotka haluavat tanssia paljon, esiintyä ja kehittyä ilman pakotetta tanssin ammattilaisuudesta. Olin yllättyneenä ja oikeastaan hämmäntynyt lukiessani vastauksia siitä, että kaikki ek-ryhmäläiset eivät halunneet tanssista ammattia, vaan osalle se oli vain harrastus. Se oli mielestäni upeaa. Tanssi voi olla hyvin tärkeä ja suuri osa nuoren elämää, mutta sen ei silti tarvitse määritellä loppuelämää.

Kilpailu oli suurin negatiivinen asia, jonka liitin ek-ryhmiin. Kärjitetysti ajattelin, että valitut oppilaat ajattelevat vain itseään ja omaa kehittymistään ja tunnit muodostuvat kyräilystä. Voin olla iloinen siitä, että päätin tehdä opinnäytetyöni ek-ryhmistä, jotta sain kumottua reilusti näitä ennakkoluuloja. Miettiessäni ek-ryhmää, minulle ei tullut mieleenkään ajatella sitä, kuinka tiivis ryhmä voi myös olla. Koska yhdessä vietetään paljon aikaa, ryhmäläisten väliset suhteet ovat tärkeitä ja tiivis ryhmä tukee myös yksilöitä. En valitettavasti voi yleistää hyvää ryhmähenkeä koskemaan kaikkia Suomen ek-ryhmiä, mutta enää en ajattele asiaa niin mustavalkoisesti ja negatiivisesti. Kokonaan kilpailua ei ryhmistä voi poistaa, koska itseä tullaan aina vertailemaan muihin ja halutaan olla parempia kuin muut. Opettajalla on tärkeä rooli yrittää huomioida negatiivinen kilpailu ryhmässä, jotta se ei vaikuttaisi ryhmähenkeen tai johtaisi kiusaamiseen. Se ei vaan aina ole helppoa. Voinkin vain toivoa, että ek-ryhmien oppilaat ymmärtäisivät ryhmän kannustuksen hyödyt yksilöille ja keskittyisivät vain positiiviseen pieneen kisailuun.

Tämän prosessin myötä ajattelen, että ek-ryhmät kuuluvat tanssikouluihin, jotka ovat tarpeeksi suuria oppilasmäärältään sekä opettajakunnaltaan. Silloin koululla voi olla paremmat mahdollisuudet taata laadukas opetus myös niille oppilaille, jotka eivät ole päässeet tai edes hakeneet ek-ryhmiin. On tärkeää, että jokaiselle oppilaalle annetaan mahdollisuus nauttia tanssista.

LÄHTEET

Alanko, M. 1999. Tanssin harrastajaoppilaat ammattimaisessa koulutuksessa. Tapaustudkimus Tanssikoulu Liisa Nojosen erikoiskoulutusluokkien oppilaista. Opinnäytetyö. Tanssi-ilmaisun osasto. Turku. Turun taiteen ja viestinnän oppilaitos

Helsingin tanssiopisto. 2015. Taiteen perusopetus. Viitattu 9.1.2015 <http://www.helsingintanssiopisto.fi/index.php?sivu=info&alaotsikko=taiteenperusopetus> > Erikoiskoulutusohjelma (EK)

Opetushallitus. 2005. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005. Viitattu 6.9.2014 http://www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf

Opetushallitus. 2002. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. Viitattu 26.9.2014 http://www.oph.fi/download/123024_tanssi_tait_ops_2002.pdf

Opetushallitus. 2008. Tiedote taiteen perusopetuksen järjestäjille. Taiteen perusopetuksen käsite, rakenne ja laajuus. Viitattu 4.10.2014. http://www.oph.fi/download/110889_tpo_tiedote_16_2008_suom.pdf

Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. 2015. Koulutustarjonta. Viitattu 26.12.2014 <https://www.uniarts.fi/koulutustarjonta> > Teatterikorkeakoulu.

Tanssin Tiedotuskeskus. 2015. Ammatillinen koulutus. Viitattu 17.12.2014 <http://www.danceinfo.fi/opiskelu/suomessa/amatillinen-koulutus>

KYSELY TAVALLISEN RYHMÄN OPPILAILLE

Hei! Olen 4. vuoden tanssinopettajaopiskelija Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiasta. Kirjoitan opinnäytetyötäni tanssin EK-ryhmätoiminnasta ja sen vaikutuksista tanssin oppimiseen. Opinnäytetyötäni varten tein kyselyn, johon toivoisin sinun vastaavan. Sen täyttämiseen ei mene kauaa! Kiitos paljon avustasi!

Terveisin,

Sari Hovi

1. Ikä? _____

2. Kauanko olet tanssinut? Millä lajilla aloitit?

3. Kuinka monta kertaa harjoittelet viikossa mitäkin lajia? (esim. baletti 3x75 min./vko)

4. Miksi aloitit tanssimisen? Miksi olet jatkanut tanssia?

5. Mikä tanssimisessä on mielestäsi parasta? Entä mikä negatiivisinta?

6. Oletko havainnut kilpailua ryhmäsi sisällä tai muissa ryhmissä? Jos olet, miten se ilmenee?

7. Tukeeko ryhmäsi oppimistasi? Kannustatteko esimerkiksi toisianne tunneilla?
Kyllä _____ Ei _____

8. Kuuluuko tanssiminen tulevaisuuden haaveisiisi tai suunnitelmiisi?

9. Koetko pääseväsi esiintymään niin paljon kuin haluaisit?

10. Oletko hakenut ek-ryhmään? Kyllä ____ En ____

11. Jos olet hakenut, miksi?

Kiitos vastauksistasi!

KYSELY EK-RYHMÄN OPPILAILLE

Hei! Olen 4. vuoden tanssinopettajaopiskelija Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiasta. Kirjoitan opinnäytetyötäni tanssin EK-ryhmätoiminnasta ja sen vaikutuksista tanssin oppimiseen. Opinnäytetyötäni varten tein kyselyn, johon toivoisin sinun vastaavan. Sen täyttämiseen ei mene kauaa! Kiitos paljon avustasi!

Terveisin,

Sari Hovi

1. Ikä? _____

2. Kauanko olet tanssinut? Millä lajilla aloitit?

3. Kuinka monta kertaa harjoittelet viikossa? (esim. baletti 3x75 min./vko)

4. Miksi aloitit tanssimisen? Miksi olet jatkanut tanssia?

5. Mikä tanssimisessä on mielestäsi parasta? Entä mikä negatiivisinta?

6. Oletko havainnut kilpailua ryhmäsi sisällä tai muissa ryhmissä? Jos olet, miten se ilmenee?

7. Tukeeko ryhmäsi oppimistasi? Kannustatteko esimerkiksi toisianne tunneilla?

Kyllä ____ Ei ____

8. Kuuluuko tanssiminen tulevaisuuden haaveisiisi tai suunnitelmiisi?

9. Koetko pääseväsi esiintymään niin paljon kuin haluaisit? Kyllä ____ En ____

10. Miksi hait ek-ryhmään?

11. Olitko pääsykokeissa ek-ryhmään pääsyä varten? Millaisena koit pääsykokeet?

12. Oletko huomannut ei-ek-ryhmäläisten taholta kateutta? Jos olet, miten, ja minkälaista?

13. Miten ek-ryhmässä tanssiminen vaikuttaa arkielämäänäsi?

14. Mikä ek-ryhmässä olemisessä on parasta ja mikä negatiivisinta?

Kiitos vastauksistasi!